

ادبیات پارسی

تألیف:

دکتر مهدی داودی

انتشارات داودی

سرشناسه	: داودی، مهدی، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: ادبیات پارسی
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات داودی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۸ ص.
شابک	: 978-600-93308-5-0
وضعیت فهرست	: فبیای مختصر
توسی	
یادداشت	: فهرستتوسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir قابل
	دسترسی است
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۸۳۷۳۸

انتشارات داودی

شهری، فلکه اول دولت آباد، خیابان پروین اعتصامی، مجتمع ارکیده

تلفن: ۰۹۳۷۲۱۴۹۸۸۸

ادبیات پارسی

دکتر مهدی داودی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: ماهان

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۴؛ تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه؛ قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ۰ - ۵ - ۹۳۳۰۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

فهرست

پیشگفتار ۱۱

بخش اول: فرهنگ و ادب پارسی

هنر برای هنر یا هنر برای جامعه	۱۵
تعهد به زبان؛ یک تعهد اجتماعی	۲۷
چهار رسالت، چهار مسئولیت	۲۹
اهمیت و نقش نویسنده در جامعه	۳۳
انواع نظم (قالب‌های شعری)	۳۸
انواع نثر	۴۳
سبک‌های شعری ایرانی	۴۴
سبک‌های اروپایی	۴۵
آشنایی با علوم ادبی	۵۰

بخش دوم: گزیده‌ی ادبیات کهن

رودکی	۵۹
شاهنامه و روح اخلاقی آن	۶۱
دُخت کمندافکن	۶۴
تاریخ بیهقی	۶۹
ناصر خسرو	۷۴

۷۶		سعدی در ایران و آنیران
۷۸		دخل و خرج
۷۹		مست و پارسا
۸۰		مولوی
۸۰		دولت عشق
۸۱		من و تو
۸۱		سرگشته‌ی بادیه
۸۲		خواجهمی اهل راز، حافظ
۸۳		شهره‌ی شهر
۸۳		نظامی گنجوی
۸۴		نگاهی به داستان لیلی و مجنون نظامی
۸۹		آداب سخنوری از نگاه بزرگان
۹۰		نگاهی به ادبیات طنز و هجو کهن
۹۱		درزی در کوزه افتاد
۹۱		حاصل دانش
۹۲		دروغ دو جانبه
۹۲		درازی
۹۲		دزدان معانی
۹۲		هجو پسر
۹۳		حکیم عمر خیام نیشابوری
۹۳		چند رباعی از خیام
۹۵		عطار
۹۵		خانه‌ی عنکبوت
۹۶		حکایت ققنوس
۹۷		سنایی
۹۹		محتشم کاشانی

صائب	۱۰۰
بیدل	۱۰۱
چند حکایت از کلیله و دمنه	۱۰۲
دزد نادان	۱۰۲
حکایت زاغ و مار	۱۰۲
حکایت بوزنگان	۱۰۴
عبید زاکانی	۱۰۵
سریر سلطنت بی‌نوایی	۱۰۵
جامی	۱۰۶
وحشی بافقی	۱۰۷
فروغی بسطامی	۱۰۸

بخش سوم: ادبیات معاصر

فصل اول: ادبیات مشروطه	۱۰۹
۱. نثر پارسی در دوره‌ی بیداری (اواخر قاجار)	۱۰۹
قائم مقام	۱۱۱
نامه‌ی قائم مقام به میرزا محمدعلی خان شیرازی	۱۱۲
میرزا ملکم خان	۱۱۲
میرزا آقاخان کرمانی	۱۱۴
عبدالرحیم طالب اوف	۱۱۵
زین العابدین مراغه‌ای	۱۱۷
نگاهی به ادبیات طنز در این عصر	۱۱۸
دهخدا در چند سطر	۱۲۳
مکتوب	۱۲۴
۲. شعر مشروطه	۱۲۷
فرخی یزدی	۱۲۸

فصل دوم: ادبیات پس از مشروطه (ادبیات امروز ما) ۱۳۱

۱. نثر نو (داستان‌نویسی) ۱۳۱

انواع داستان ۱۳۲

ویژگی‌های داستان‌نویسی ۱۳۳

نویسنده‌ای با قلم جادویی ۱۳۴

داستان‌های کوتاه کوتاه ۱۳۸

صنعت ترجمه ۱۴۵

۲. شعر نو ۱۴۸

نیم‌شاعری که از نو باید شناخت ۱۵۱

بامداد، شاعر عشق و حماسه‌ها ۱۵۴

در آستانه ۱۵۴

امید شاعر زمستانها ۱۵۸

زمستان ۱۵۹

پری شاهدخت شعر آدمیزادان ۱۶۰

کتاب‌نامه ۱۶۳

پیشگفتار

درس «پارسی عمومی» برای تعداد بسیاری از دانشجویان و دانش‌پژوهان، به‌ویژه کسانی که در رشته‌هایی غیر از علوم انسانی تحصیل می‌کنند، به‌واقع شاید آخرین مجال است برای آشنایی با شعر و ادب ایران زمین، باری آخرین درنگ در سایه‌ی نغمه‌های دلنواز و فرحزای شاعرانی است که سفره‌ای بی‌دریغ از واژه‌های ناب و تازه پهن می‌کنند، واحه‌ای آباد در هیچستانی از زمان.

اما در این فرصت کوتاه چگونه می‌توان ادبیات پارسی را، با همه‌ی وسعت و تنوعی که دارد، به دانشجویانی آموخت که به اقتضای رشته‌ی تحصیلی‌شان، درباره‌ی ادبیات کمتر از زمینه‌های ذهنی مناسب برخورد دارند.

بی‌شک اکثر دانشجویان پارسی عمومی از سر تفتن در کلاس حاضر می‌شوند و پارسی عمومی را درسی «کمکی و نمره‌آور» می‌پندارند که موجب بالارفتن «معدل» می‌شود [!]. جای بسی فغان است که گاهی محتوای جزوه، کتاب درسی و شیوه‌ی تدریس هم این باور را تقویت می‌کند، و آن‌گاه چه‌بسا دانشجویانی هم که با میل خود و از روی عشق به زبان مادری در کلاس حاضر می‌شوند، از آموختن ادبیات دلمرده و نومید می‌گردند.

بدیهی است یکی از پایه‌ها و ارکان زنده که در ارتقای باور دانشجویان از درس پارسی عمومی مؤثر می‌افتد سرنوشتار و محتوای کتاب درسی است. رسالت چنین کتابی چه‌بسا بیش از هر چیز این است که ادبیات و بهترین مصادیق آن، و حتی شیوه‌ی بهره‌جستن از آن در زندگی و روابط اجتماعی را به دانشجویان عزیز معرفی کند.

بنابر این تفاسیر نباید تصوّر شود که با آوردن گلچینی عظیم از ادبیات کهن و جدید می‌توان یک کتاب درسی مطلوب را خلق نمود. متون انتخابی، علاوه بر گیرایی ادبی و فخر کلامی، باید از ارتباطی منطقی و بارفتاری سالم برخوردار باشند؛ امری که بی‌تعارف، سرلوحه‌ی نگارنده‌ی این نوشتار بوده و هست.

بخش نخست کتاب با عنوان «فرهنگ و ادب پارسی» برای مطالعه‌ی دانشجویان در نظر گرفته شده و طرح مطالب آن در کلاس بستگی به نظر استاد دارد. مقالاتی که در این بخش آمده است به دانشجو کمک می‌کند تا متون را بهتر بفهمد و با ادبیات، ارتباطی صمیمی و منطقی برقرار کند. در بخش‌های دیگر با نام «ادبیات کهن و معاصر» نگارنده کوشیده است نظم تاریخی مطالب را رعایت کند و در عین حال به تأثیر اخلاقی و ایدئولوژیک آنها نیز نظر داشته است. همچنین با آوردن مطالبی در بخش‌های دیگر درباره‌ی دستور زبان پارسی، درست‌نویسی، نشانه‌گذاری، روش تحقیق و مقاله‌نویسی، آیین نگارش مکاتبات اداری و گزارش‌نویسی (به‌ویژه برای بهره‌مندی دانشجویان کارمند) و خلاصه‌نویسی - طبق سرفصل‌های دانشگاه - سعی شده تصویری کامل و واضح از ضرورت‌ها و دانسته‌های ادبی به دانشجو داده شود.

در آخر اینکه در کتاب **قند پارسی** کوشش بی‌دریغ نگارنده بر آن بوده است که با نگاهی تحلیلی و نو به ادبیات این مرزوبوم پرداخته شود و متن‌هایی انتخاب گردد که کمتر بدان‌ها توجه شده یا می‌شود.

باشد که این مهم، هرچند در حد بارقه‌ای کوچک، محقق شده باشد. امید دارم همکارانی که این کتاب را برای تدریس انتخاب می‌کنند نقایصی را که یقیناً در آن وجود دارد و از چشم مؤلف به‌دور مانده مشخص نمایند و ایشان را از راهنمایی‌های خود بهره‌مند گردانند.

شماره تماس نگارنده: ۰۹۳۲۹۴۱۱۰۲۱

نشانی الکترونیکی: M_Farda1358@yahoo.com

دکتر مهدی داودی

بهمن‌ماه ۱۳۸۹